

Janusz Królikowski

"Dom Jean Leclercq tra storia e profezia del monachesimo : una svolta epocale", Gregorio Penco, con bibliografia degli scritti di Jean Leclercq, a cura di Valerio Cattana, Cesena 2003 : [recenzja]

Hereditas Monasteriorum 2, 410-411

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

w Polsce, jak choćby wspomniane zjawisko monastycyzmu misyjnego, odgrywającego bardzo znaczącą rolę w całym ówczesnym Kościele i życiu społeczno-politycznym.

ks. Janusz KRÓLIKOWSKI
Wydział Teologiczny
Sekcja w Tarnowie
Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

Waldemar Jan PAŁĘCKI, *Służba Boża kamedułów polskich. Tradycja życia monastycznego w świetle potrydenckiej liturgii rzymskiej (1605–1963)* [Divine Service of the Polish Camaldolese. Tradition of Eremitic Life in the Light of the Post-Tridentine Roman Liturgy], Lublin: Wydawnictwo KUL, 2012, pp. 659, summaries in English and German

The book consists of five chapters and annexes of source and iconographic materials. The first and second chapter is devoted to a place of the Mass (including the Eucharistic worship outside the Mass) and the *Officium Divinum* in life of Camaldolese monasteries. In the third chapter, the author discusses the issue of repentance in the liturgy. There are presented the sacramental forms of reconciliation, the individual and common. The fourth chapter is devoted to the issue of liturgical rites associated with monastic life, from the first profession of hermit to his death and funeral. The fifth chapter focuses on prayer and personal piety of hermits.

The author based his research on the source legacy of liturgy of the Camaldolese: the liturgical books for the celebration of the Mass and Divine Office printed after the Council of Trent for their use (or other religious orders, especially the Benedictines), and these liturgical books of the Roman liturgy, which contained the appendices with Offices for Camaldolese hermits.

Piotr SZUKIEL
Institute of History
University of Wrocław

Gregorio PENCO, *Dom Jean Leclercq tra storia e profezia del monachesimo: una svolta epocale*, con bibliografia degli scritti di Jean LECLERCQ, a cura di Valerio CATTANA (Italia benedettina, 24), Cesena: Badia di Santa Maria del Monte, 2003, ss. 284

Jean Leclercq (1911–1993) zapisał się w historiografii monastycznej XX w. jako jeden z jej najznakomitszych przedstawicieli. W centrum jego zainteresowań znajdowały się osoba i dzieło św. Bernarda z Clairvaux. Przygotował wydanie krytyczne jego licznych pism, które na długo pozostanie podstawowym źródłem do prowadzenia dalszych analiz. Badanie dziejów monastycyzmu bez sięgania do prac J. Leclercq jest dzisiaj praktycznie niemożliwe, gdyż w odniesieniu do każdego aspektu monastycyzmu dostarcza podstawowej wiedzy. Nie były mu obce zagadnienia dotyczące najbardziej codziennych spraw monastycznych, a na mistyce mnichów znał się jak mało kto. Badania J. Leclercq wyznaczają kierunki prowadzenia dalszych poszukiwań, a on sam w niejednym przypadku wprost podpowiada zagadnienia, którymi należało-

by się zająć. Na kartach jego prac można znaleźć wiele inspiracji do twórczego włączenia się w badania nad monastycyzmem. Arcydziełem tych poszukiwań pozostaje książka *L'amour des lettres et le désir de Dieu. Initiation aux auteurs monastiques du Moyen Âge* (wyd. polskie: *Miłość nauki i pragnienie Boga*, przeł. M. BORKOWSKA (Źródła monastyczne, 14, Opracowania, 1), Tyniec: Wydawnictwo Benedyktynów, 1997). Sięganie do jego pism jest o tyle ułatwione, że były tłumaczone na różne języki i publikowane wielokrotnie w rozmaitych zbiorach. Można je znaleźć w wielu księgozbiorach podręcznych w każdej dobrej bibliotece.

Zasługą Centro Storico Benedittino Italiano jest sygnalizowana tutaj publikacja, stanowiąca niezastąpione narzędzie do zapoznania się z wszechstronną aktywnością naukowo-badawczą i ważniejszymi wynikami prac J. Leclercq'a. Składa się ona z dwóch części. W pierwszej Gregorio Penco, również znakomity historyk monastycyzmu, omawia różne aspekty twórczości J. Leclercq'a. Nacisk kładzie jednak na jej wymiar teologiczny, mniejszą uwagę zwracając na ściśle historyczne osiągnięcia J. Leclercq'a. Ten aspekt jego przygody badawczej zasługiwałby na osobną monografię. Drugą część publikacji stanowi bibliografia twórczości J. Leclercq'a (s. 111–246, 1223 pozycje), którą zebrał i opracował Henri Rochais, jego długoletni współpracownik.

ks. Janusz KRÓLIKOWSKI
Wydział Teologiczny
Sekcja w Tarnowie
Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

Podstawowa bibliografia do dziejów Towarzystwa Jezusowego w Polsce, t. 1–2
[*Basic Bibliography for the History of the Society of Jesus in Poland*, vol. 1-2],
ed. Ludwik GRZEBIEN S.J. (Studia i Materiały do Dziejów Jezuitów Polskich, 17/1–2),
Kraków: Wydawnictwo WAM-Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna
„Ignatianum”, 2009, pp. 542, 482

The bibliography consists of a selection of the most important publications concerning Jesuits working once in the area of the former Polish – Lithuanian Commonwealth (therefore, also present Belarus, Lithuania, Latvia, Ukraine and a part of Russia) as well as in the area of Poland (then also Silesia, Lubusz Land and the whole Pomerania region). It includes 8551 bibliographic numbers: works published from the 19th century to the end of 2008 (sometimes also older works).

The bibliography is divided into four parts: 1. General subjects (law and tradition; auxiliary literature and historiography; historical monographs (distinguishing, i.a. the dissolution of the monastery, pp. 52-54 and the Belarusian period, pp. 54-58); spirituality; apostolic and pastoral work; brotherhoods and congregations; Jesuits and other orders; pedagogy – education; school subjects; culture and science; architecture and art; economic and social work; work with Polish emigrants; foreign missions; polemic works); 2. Geography – monastic posts (first, catalogues and collective works, then particular houses in alphabetical order); 3. A collection of biographical entries; 4. Biographies (including foreign Jesuits connected with Poland). The bibliography is complemented by the index of people and authors.

Marek DERWICH
Institute of History
University of Wrocław